

daar omheen plaats vindt, hetgeen onvoorwaardelijk verwaarlozing van andere ondernemersfuncties tot gevolg heeft. Dat daarbij soms aantrekkelijke winstgevendende aankopen plaats vinden valt niet te ontkennen, doch de praktijk leert ook dat meerdere van deze ondernemingen uiteindelijk de tol moeten betalen van de te frequente en langdurige afwezigheid uit het bedrijf van de verantwoordelijke leiding. De aantrekkelijkheid van deze constructie is voor de producent naast de reeds genoemde verantwoorde prijsvorming, vooral de deskundige exploitatie van de aankopen. Het is immers van groot belang voor deze producenten, dat deze exploitatie plaats vindt met een minimum aan beschadiging van de resterende houtopstand en de andere eigendommen; dat snelle afvoer plaats vindt en tenslotte dat de financiële afwikkeling van de transactie overeenkomstig de afspraken plaats vindt.

De beschreven combinatie van handelaren beweegt zich op zodanig niveau, dat zij voor e.e.a. kan instaan. Wanneer ik

tenslotte een nuttig effect van deze combinatie voor de handel noem, dan wil ik volstaan met de sanerende werking welke hiervan op de handel uitgaat.

Ik ben mij er van bewust, dat ik hiervoor slechts een aantal globale gedachten heb weergegeven betreffende de mogelijkheden van een betere en meer blijvende samenwerking tussen de populierenhout-verwerkende industrieën en de bonafide handel. Het is echter vooralsnog steeds mijn bedoeling geweest belangstelling hiervoor te wekken. Gaarne hoop ik hierin enigermate te zijn geslaagd.

Het lijkt mij, dat dit onderwerp van zodanig belang is voor de betreffende industrieën, producenten en handel, dat een apparaat dat de belangen van deze groeperingen behartigt - de Nationale Populierencommissie - bij gebleken voldoende belangstelling een nadere uitwerking hiervan ter hand neemt.

J. Noest / De populier in de Brabantse Biesbosch

Rentmeester Brabantse Landschap

Ogenschoijnlijk is het gebied van de Brabantse Biesbosch zeer arm aan populieren. Als men in dit 10.000 ha grote gebied van jonge rivierklei rondvaart valt het op, dat de populierenopstanden zich beperken tot hoog gelegen plaatsen, zoals keetheuvels en erven, waar zij dienst doen als windscherm. Hier en daar treft men nog een enkele populier aan die een functie vervult als reeboom, dat wil zeggen als markering van een hoekpunt van bezitsscheidingen daar waar toevalligerwijze zo'n punt samenvalt met voldoende terreinhoogte. Meestal werd de wilg (*Salix alba*) als reeboom gebruikt. De reeboom werd geëxploiteerd als hoge knoot. In deze vorm, zelden als opgaande boom kan men de populier in de Biesbosch aantreffen, veelal zeer oude exemplaren. In deze zoetwater-getijden-delta zijn de buitendijkse gronden nog niet tot voldoende hoogte opgeslibd

en tot rijpheid gekomen om houtgewassen als populier, els, eik en es een levensmilieu te bieden. Men treft deze houtsoorten dan ook alleen aan binnen door bekading tegen eb en vloed beschermde polders en op kunstmatige hoogten. De in de Biesbosch aanwezige houtgewassen bestaan dan ook nagenoeg uitsluitend uit hakgrienden, in totaal bijna 1.200 ha, de niet meer geëxploiteerde en verwaarloosde grienden daarbij inbegrepen. Bijna al deze grienden zijn in de 18e en 19e eeuw aangelegd op voldoende hoog opgeslibde buitendijkse gronden, die alvorens beplant te worden, door een kade werden omgeven en begreppeld. Het niveau van een te bekaden oppervlakte was natuurlijk niet overal precies gelijk, evenmin als de samenstelling van de grond. Daar waar zich een stroomrug bevond was het niveau hoger en de grond zandiger en daardoor minder geschikt voor de teelt van griendhout. Veelal werden hier populieren gestoken, die op dezelfde wijze werden geëxploiteerd als het wilgen-griendhout. Evenals de wilgen werden de populierenstobben indien ze afgestorven waren vervangen met ter plaatse gewonnen stek.

Vanaf de boot op een rondvaart ziet men deze populieren niet, men vindt ze pas op een voettocht door de grienden.

De populier in de Biesbosch is er niet gebracht uit het oogpunt van houtproductie naar de eisen zoals we die nu stellen. Het zijn nog de oorspronkelijke variëteiten uit een tijd waarin men de Pop. nigra, de boom uit het vloedbos het gemakkelijkst in handen kreeg. Zij is hier nu nog het meest op haar plaats en is er dan ook beslist geen zeldzaamheid.

In de Brabantse Biesbosch heeft de klok op het gebied van populierenteelt stil gestaan. Het klinkt misschien wat cru, maar we kunnen constateren dat dit gehele gebied nog maagdelijk is, nog „schoon” is gebleven van soortechte populieren, van populieren onder N.A.K.-plombe. Dit kan zijn waarde hebben. Overal in Nederland zijn de oorspronkelijke variëteiten van de populier verdrongen en uitgestorven door de invoering van de N.A.K.-plombe. We zijn bereid een bij uitzondering nog levend exemplaar van formaat van de Pop. nigra op een monumentenlijst te plaatsen. In de Biesbosch zijn nog tientallen Pop. nigra als opgaande boom te vinden en honderdtallen als knoot, alsmede duizenden als knoten voortlevende eerste kruisingen van Pop. nigra met cultuurpeppels. Te bepalen of hier waardevolle elementen aanwezig zijn voor wetenschap of als monument laat ik gaarne over aan wetenschappelijke onderzoekers. Willen zij wel overwegen dat voor een inventarisatie nog 5 jaar

¹⁾ Foto's Nol van Asseldonk.

Foto 1. Boomgroep Pop. nigra bij de voormalige zalmvisserij „Noord en Zuidwal” aan de Nieuwe Merwede nabij Kop van het Land.

Foto 2. Detail van 1.

beschikbaar is. Verwacht wordt dat in 1970 het Haringvliet dicht gaat. Dat betekent het einde van de getijdenbeweging en daarmee het einde van het voortbestaan van de meeste buitendijkse hakgrienden in de Biesbosch.

Een van de meest waardevolle boomgroepen in de Brabantse Biesbosch is wel de boomgroep van *Pop. nigra* bij de voormalige zalmvisserij „Noord en Zuidwal” gelegen aan de Nieuwe Merwede nabij Kop van het Land. Dit is een waar monument. Het zijn sterk vertakte exemplaren van hoge ouderdom met een omtrek op borsthoogte van meer dan twee meter. In 1934 eindigde het bestaan van deze zalmvisserij bij gebrek aan vangst. Reeds toen bleek de zalmvisserij van dit laatste bedrijf in Nederland niet meer lonend door watervervuiling en de uitwerking van de turbines van waterkrachtstations op de zalmstand. In de Biesbosch, eens zo rijk aan zalm, komt nu de zalm in het geheel niet meer voor. De bomen vervulden een functie in het bedrijf. Aan deze bomen werden de honderden meters zalmnet opgehangen om te drogen. Het houten bedrijfsgebouw is nu in gebruik als zomerhuisje. Rechts van de boomgroep ligt een jong wilgenbosje in het poldertje „De Oude Kat”. Enkele voorbeelden van populierenrijke grienden zijn de noordzijde van de grienden van „Benedenste Janneezand” aan het Spijkerboor, de noordrand van „De Onderplaat” aan het Steurgat en op de „Deeneplaat” in de omgeving van de nieuwe keet.

Populieren uit de Brabantse Biesbosch.

De eigenaar van de Deeneplaat, een griendexploitant, was tot vóór 1961 ook eigenaar van een complex moerasgronden onder de gemeente Dussen, bekend als de Kornsche Boezem, alsmede

P. VAN DEN BERK & ZONEN

Boomkwekerijen

ST. OEDENRODE - TELEFOON 04138-331

Specialiteit:

POPULIEREN

van een voormalige eendenkooi in de Duil onder de gemeente Almkerk en enkele ha kleigrond onder Giessen nabij het Fort.

Op deze gronden heeft hij sinds 1945 aanzienlijke aanplantingen van populieren in bosverband uitgevoerd, plantverband 5 x 5 m, in totaal circa 20 ha. Ook liet hij een aanzienlijk aantal populieren planten op de kaden en keetheuvels in de Deeneplaat. Als plantmateriaal gebruikte hij bij de aanleg „lang stek”, poten die gehakt werden van de op de Deeneplaat aanwezige populierenknoten in de grienden. Zijn arbeiders kregen de opdracht geen „zwarte populieren”, *P. nigra*, voor stek te gebruiken. Niet ten onrechte zag hij daar niet veel in. Overwegend hebben zij zich wel aan die opdracht gehouden. De onbewortelde poten werden in onbewerkte grond gestoken.

De bossen vertonen een bevredigende groei. De weinige *Pop. nigra* die er per abuis in verzeild raakten, gingen ten onder of kwamen nauwelijks tot wasdom door overschaduwning van de sneller groeiende kruisingen. Nu blijkt het aantal kanker-gevoelige exemplaren groot te zijn. Een vijftal typen zijn duidelijk te onderscheiden, waaronder *Pop. nigra*, „Brabantica” en „Marilandica”.

Moge deze vermelding een specialist aanleiding geven de soorten te bepalen en te speuren naar goede elementen.

Foto 3. Populieren bij hoog water in de Biesbosch na kadebreuk, „Polder de Dood”.